

Demotiči glasovi

Štev. 194

Lienz, petek 20. septembra 1946.

Leto 2.

KAKO V ZAGREBU SODIJO VOJNE ZLOČINCE

Dne 9. t. m. se je pred zagrebskim vrhovnim sodiščem začela sodna obravnava zoper 13 obtožencev, med katerimi so bivši ustaški polkovnik in glavni policijski ravnatelj Erik Lisak, ustaški policijski poveljnik in poveljnik Paveličeve telesne straže Ivan Kirin, zagrebski policijski ravnatelj Serovski Božidar, dalje Slovenec dr. Pavle Gulin, veterinar, poleg njih pa mnogo duhovnikov, med njimi 9 frančiškanov ter tajnik nadškofa Stepinca Ivan Šalič.

Kakor posnemamo iz obtožnice, ki so jo prinesli jugoslovanski režimski listi, je glavna ost te obravnave naperjena zoper duhovščino, zlasti pa zoper nadškofa Stepinca. Takoj prvi dan obravnave, ko so prebrali obtožnico, je bilo jasno, da hočejo na zatožno klop spraviti nadškofa. V obtožnici je med drugim govorjeno o "duhovnikih, ki so se po zgledu svojega nadškofa Stepinca, od vsega začetka vdinjali Paveliču, kakor se je ljubljanski škof dr. Rožman italijanskim in nemškim fašistom..." Takšno podporo je našel Pavelič tudi v dr. Mačku. Le del duhovščine je ostal na strani ljudstva, zaradi česar pa jo je nadškof Stepinac preganjal... Reakcionarna družba z nadškofom dr. Stepincem na čelu tudi po zlomu fašizma ni nehala ovirati poti jugoslovanskim naredom... To so zlasti delali ustaški duhovniki, ki jih je podpihoval nadškof dr. Stepinac in njegova ožja okolica."

Ko govori o delovanju glavnega obtoženca Erika Lisaka, ki je 15. 9. 1945 skrivaj prišel iz Italije na Hrvaško, kjer je baje začel organizirati "terroristične tolpe", v zvezi z njegovim delovanjem obtožnica spet govori, da se je "sestal z nadškofom dr. Stepincem in njegovim tajnikom Šaličem ter tudi s tajnikom papeškega legata pri hrvaškem episkopatu Giuseppom Massuccjem. Vsi sestanki so se vršili v nadškofijskem dvorcu. Pri teh sestankih je posebno aktivno sodeloval nadškofov tajnik Ivan Šalič po ukazu samega nadškofa Stepinca... Nadškof je prekinil celo konferenco jugoslovanskih škofov, ki je prav takrat zasedala v Zagrebu in takoj sprejel Lisaka... Nadškof je po svojem tajniku Šaliču obveščal ustaške poglavarje o sklepih, načrtih in namelih škofovske konference, o nameravanem pastirskem pismu in o vseh drugih akcijah proti ljudski oblasti.... Šalič je tudi zbiral razne potrebnosti za križarske tolpe in jih razpošiljal po svojih zvezah... Šaličev pomočnik je bil katehet Šimečki, ki je organiziral križarje, zbiral za nje orožje, razmnoževal propagandne križarske letake in vodil lažno kampanjo proti ljudski oblasti... Središče protiljudskega delovanja je bil poleg nadškofijskega dvorca frančiškanski samostan na Kaptolu v Zagrebu."

To je glavna vsebina obtožnice zoper ustaške vojne zločince. Drugi dan je bil prvi zaslišan ustaški polkovnik Lisak, ki so mu očitati njegove vojne zločine pod Paveličevim režimom v Zagrebu. Po tem njegovem zaslišanju so pa začeli spraševati o njegovih stikih z nadškofom Stepincem. V režimskih listih je rečeno: "Ob koncu razprave je javni tožilec postavil obtoženemu Lisaku vrsto vprašanj, na katera pa je Lisak ali molčal, ali pa dajal izmikajoče odgovore."

Dne 11. se je nadaljevalo Lisakovo zasliševanje. V glavnem so v poročilih listov navedena vprašanja, ki so bila stavljena obtožencu, ne pa tudi njegovi odgovori. Nato beremo dobesedno to-le:

"Javni tožilec je prečital obtoženemu Lisaku Mihajlovičevo pismo Paveliču, v katerem se četniški voditelj Pavelič zahvaljuje za prirejene pokolje nad Srbi."

Nato beremo v poročilu te-le stavke: "V zvezi s tem je zastavil javni tožilec obtoženemu Lisaku vprašanje o ustaških zvezah z Rupnikom in ljubljanskim škofom Rožmanom. Čeprav se je Lisak obotavljal odgovoriti na to vprašanje, je popolnoma jasno, da je bila ustaška teroristična organizacija tesno povezana z Rupnikovim in Rožmanovim domobranstvom. Ko obtoženi Lisak vseh teh dejstev ni mogel več tajiti, je samo odgovoril: "Mogoče, da je bilo tako."

Iz takega poročila noben pameten človek ne more sklepati, da bi bil obtoženec priznal. Ko so vanj silili, da je bilo tako, je nazadnje moral reči; "Mogoče, jaz ne vem", kakor bi vsak rekel, ki ne stvarni nič ne ve. Bržkone so ga ta vprašanja prav tako presenetila, kakor tisto pismo, v katerem naj bi se Mihajlovič zahvaljeval, ker se ustaši klali Srbe...

Nato beremo v poročilu o Lisakovem zaslišanju takole: "Največ nad so polagali v razne zastopnike reakcije v zmagovitih republikah zavezniških državah Angliji in Ameriki. V ta namen so ustaši, slično kakor belogardisti v Ljubljani, v sodelovanju z mačkovi in dr. Mačekom poskušali osnovati neke vrste narodno vlado z nadškofom dr. Stepincem na čelu... Se poprej pa so sklenili, da bodo ključ situacije prepustili dr. Stepincu, ki naj bi kot neke vrste voditelj hrvaškega naroda pod pretvezo borbe proti komunizmu nadaljeval boj proti svobodoljubnemu jugoslovanskemu ljudstvu. Da bi ta podla akcija čimbolj uspela, so poslali zavezniškemu poveljstvu za Sredozemlje spomenico, v kateri prosijo zaveznike, naj zasedejo Jugoslavijo ter jo tako rešijo pred nevarnostjo komunizma. Dr. Maček se je pri tem razkrinkal kot veren ustaški sodelavec, kar dokazuje tembolj dejstvo, da je pobegnil pred jugoslovansko armado..."

To je poročilo o zaslišanju glavnega obtoženca, o katerem pa iz tega poročila izvemo le par kratkih stavkov, drugače so v njem saro znova ponovljene trditve iz obtožnice.

In na podlagi takih "dokazov" je bil zdaj aretiran zagrebški nadškof dr. Stepinac kot "vojni zločinec" - za dejanje, ki mu jih obtožnica očita, da jih je izvršil zdaj.

Kakor narječ včeraj poročila belgajska oddajna postaja, je glavni državni tožilec dal zapreti zagrebškega nadškofa dr. Stepinca "zaradi njegovega delovanja med vojsko."

Glavni namen te sodne obravnave ni soditi vojne zločince, marveč oremogočiti nadškofovo in njegovih duhovnikov katoliško delovanje med ljudstvom.

ANGLO-AMERIKANCI PRIRAVLJAJO OBRAMBO

Pred kratkim so listi poročali, da Amerikanci v Afganistanu delajo ceste, grade radio-oddajne postaje, mostove, kakor delajo strokovnjaki, ki v kaki deželi za svojo državo pripravljajo vojaška oporišča. To poročilo je brez dvoma vzbudilo veliko pozornost, ker kaže, kako na tihem Amerika snuje po svetu svoja močna oporišča. Se bolj zanimivo pa utegne biti to-le poročilo, ki ga je v pariškem listu "L'Époque" št. 6 napisal Albert Mousset. Ta piše:

"Ameriški senator Connely je rekel, da na odnose med Združenimi državami na eni strani in Rusijo na drugi strani najbolj vpliva vprašanje, kako naj se izvede kontrola glede izdelovanja atomske bombe, in pa ameriška vojaška oporišča na Tihem oceanu. Ker se tiče vprašanja atomske bombe in nadzorstva nad njenim izdelovanjem, se lahko reče, da je to vprašanje prišlo na mrtvo točko in da je kar

nekam zaspalo. Zato pa je nepričakovano priplavalo na površje druge vprašanje, ki zadeva ameriška oporišča na Tihem oceanu. Sprožil pa je to vprašanje sovjetski delegat Gromyko na seji varnostnega sveta, ko je nepričakovano zahteval, naj bi države članice Združenih Narodov v 15 dneh sporočile, koliko vojaških sil imajo izven meja svoje države, koliko suhozemske vojske, koliko pomorskih in koliko zračnih sil. To velja za tiste dežele, ki ne pripadajo plemenitim državam, kjer zavezniki itak imajo svoje posadne čete. Skoro bi ne bilo treba pojasnjevati, kaj ta predlog pomeni in kaj je Gromyko z njim hotel doseči. Čisto jasno je, da je ta Gromykov predlog, ako bi bil sprejet, hotel postaviti na zatožno klop Vel. Britanijo in Združene države Severne Amerike, katere bi bile primorane javno objaviti vse, kar pripravljajo za svojo obrambo. S tem predlogom se je Sovjetska Zveza pred očmi svetovne javnosti hotela predstaviti za branilca malih narodov.

Anglija je na ta Gromykov predlog takoj odločno in ponosno odgovorila ter izjavila, da je tak predlog za zdaj še prezgoden. Združene države pa so ta sovjetski udarec bolj premeteno prestrgle, ko so izjavile, da bi ta sovjetski predlog sam po sebi bil zelo dober, da pa bi na bilo treba razširiti na vse vojaške ukrepe vseh velesil, ki naj povedo, koliko vojaških sil sploh imajo izven svojih državnih meja. Znano je namreč, da moč rdeče armade, ki stoji izven sovjetskih meja, dosega 2 milijona mož, izmed katerih jih je devet desetin v vzhodnih evropskih državah. Tako je Amerika z diplomatičnim proti napadom sovjetski diplomatični napad že spočetka obrezuspešila. Angleži in Amerikanci so s tem prišli v ugoden položaj, da bi, če bi bil tak predlog sprejet, razgalili gospodstvo Sovjetske Zveze v vzhodni Evropi in na Balkanu. Sicer lahko pričakujemo, da se bo Sovjetska Zveza izgovarjala, češ da ona tam podpira "demokracijo", medtem ko Anglo-saksonci rešujejo "reakcijo in fašizem". Vendar bi ta odgovor zelo maloverno sprejeli tisti člani Združenih Narodov, ki ne spadajo pod sovjetski vpliv.

Glede anglo-ameriških priprav je Sovjetska Zveza pokazala svoje vznemirjenje že meseca aprila, ko je v ameriških listih izšlo prvo poročilo, da se gradi širok sistem pomorskega utrjevanja in brambe in sicer v okviru skupne mednarodne obrambe. Ta bi bila nekako takole urejena:

1. Zgrade naj se močna oporišča od Islandije do otoka Manus v avstralskem delu Tihoga morja.
2. Oporišča naj se zgrade na tistih otokih, ki so poprej pripadali Japonski, pa jih ima zdaj zasedena Amerika.
3. Amerika naj najame vse otoke, ki jih je doslej nadzorovala Vel. Britanija.
4. Oporišča v dosegu latinske Amerike naj bodo tako organizirana, da bodo morla s temi republikami vojaško sodelovati.
5. Kakor je bilo v svetovni vojski, tako naj se tudi zdaj anglo-ameriška vojaška sila skupaj s Kanado poveže in še izpolni za čim uspešnejšo obrambo.

To bi bili glavni obrisi načrta, ki ga pa seveda v vsch podrobnostih ne poznamo, ki pa je zelo obsežen in važen. Če pa strnemo vsa poročila, ki so bila že objavljena v ameriških listih, vsaj približno lahko vidimo, kakšna skupna obramba se pripravlja. Na Tihem oceanu bo središče obrambe okoli Havajskih in Marijanskih otokov, medtem ko bodo drugovrstna oporišča na Filipinih in na Okinavi. Arhipelajsko otočje, Maršali, Karolini, Liukini, Bonincina pa za zdaj ne bodo imeli oporišč, čeprav bi ameriško mornariško ministrstvo tudi te otoke rado priključilo svojemu obrambnemu sistemu. V arktičnem ozemlju, to se pravi v ledenih pokrajinah severne Evrope, nameravajo pripraviti plavajoča oporišča. Os te severne obrambe pojde čez Kanado na Aleutske otoke do Alaske. (V tem oziru opozarjamo na pot maršala Montgomery-ja v Kanado. Op.ur.) S tem bi obramba Tihoga morja

dobila svoje nadaljevanje proti severu skoro do Severnega tečaja.

V južnem delu Atlantskega oceana se ameriški obrambni sistem opira na otoke v Karibijskem morju in okoli Panamskega prekopa. Na Srednjem in Bližnjem vzhodu, bodo oporišča v Turčiji, Arabiji itd. Dne 10. junija t.l. so Združene države Portugalski vrnile Azorske otoke, na katerih so Američani med vojsko imeli svoja oporišča. Zdaj pa se v Lisaboni pozajajo, da bi Portugalska Ameriki dala v najem Azore za vojaška oporišča za 99 let.

To so torej velika vprašanja mednarodne obrambe, res planetarne obsežnosti, ki se zdaj obravnavajo, seveda bolj na tihem kakor pa javno. Ne moremo vedeti, koliko izmed teh načrtov bo uresničenih, ker je treba računati, da bo Sovjetska Zveza pravočasno izvedbo teh načrtov z vsemi sredstvi poskusila preprečiti."

VOLITVE V NEMČIJI

Preteklo nedeljo so bile občinske volitve v Sovjetski, angleški in francoski coni Nemčije. Kakor je lahko vsak pričakoval, je v sovjetski coni zmagala komunistično usmerjena "enotna socialistična stranka", ki je na Meklenburškem dobila 677.000 (69.6%) glasov, medtem ko so krščanski demokrati dobili le 162.700 (16.7%) glasov. Na Brandenburškem je enotna socialistična stranka dobila 820.000, krščanski demokrati pa 359.000 glasov. Osta ke glasov so bile liberalne stranke. Omeniti pa je treba, da so ti kraji v veliki večini protestantovski in da tukaj katoliški centrum nikdar ni zmagoval.

V britanski coni so prvotno poročali, da so največ glasov dobili nadstrankarski neodvisni, ki so dobili 19.600 občinskih sedežev, krščanski demokrati 14.100, social-demokrati (socialisti) 12.400, komunisti pa le 412. Zdaj pa uradno poročajo, da so krščanski demokrati, ki so ponekod nastopili pod starim imenom katoliškega centra, dobili 7,848.000 glasov, social-demokrati 6,622.956, komunisti 1,055.289, liberalni demokrati 704.359.000, nacionalni demokrati 1,090.186, konzervativci 19.012, desničarski neodvisni pa 2,782.253 glasov.

V francoski coni, ki obsega povečini katoliške kraje, so krščanski demokrati dobili 1,185.900 glasov, social-demokrati 430.200 glasov, komunisti 156.800 glasov, liberalni demokrati 126.700 glasov. Sedežev so dobili: krščanski demokrati 3.080, neodvisni 107, social-demokrati 755, komunisti 188. V Posaarju, ki je tudi v francoski coni in ki naj bi pripadlo Franciji, so krščanski demokrati dobili 426.000 glasov, desničarski neodvisni 57.000, social-demokrati 108.000, komunisti 37.000, stranka za priključitev k Franciji pa le 5000 glasov.

= : =

ZOPET DUHOVNIŠKA ZRTEV! Zavezniški radio v Trstu je dne 19. t.m. objavil to-le poročilo iz Gorice: "Zavezniška policija poizveduje za Izidorjem Zavadlalom, žpk. iz Gorenjega polja pri Kanalu, ki je izginil. Počrešajo ga že od nedelje 15. t.m. Župnika so ugrabili iz političnih vzrokov ter odvedli iz področja A. - Župnikov brat je povedal, da so župnika videli za zadnjikrat v nedeljo, ko je maševal" Zavezniški radio sicer ne pove, kdo

bi bil ugrabil župnika Zavadlala. Mi pa vemo, da tisti, ki pri nasverne ljudi more že od leta 1941.

HITLERJEV KRVNIK UMRL. United Press poroča iz Berlina, da je pred nekaj dnevi umrl poznani berlinski krvnik Friedrich Röttger. Po bombnem atentatu na Hitlerja, je obesil na stotine svojih rojakov. Pred kratkim šele so ga našli v neki bolnišnici v Hannoverju in zaprli.